

Vizita mea la Kremlin

Nestor Mahno

anii 1930

Cuprins

Introducerea traducătorului	3
Moscova lui iunie 1918	5
Ucraina în 1918	6
Mahno	7
Lenin și Sverdlov	8
Discuțiile	9
Vizita mea la Kremlin (Nestor Mahno)	10
Primele întâlniri	11
Discuția mea cu Sverdlov	13
Discuția mea cu Lenin	16
Încheierea traducătorului	21
Apendice	23
Minciuna care se repetă la nesfârșit	24

Introducerea traducătorului

Țăranul anarhist ucrainean Nestor Mahno a vizitat Moscova în iunie 1918 când a avut mai multe discuții cu liderii bolșevici Sverdlov și Lenin. Mulți ani mai târziu, Mahno, aflat în exil în Franța, a așternut pe hârtie amintirile sale din acei ani tumultuoși 1917-1918.

„Vizita mea la Kremlin” aduce aici traducerea a două capitole în care el poveștește întâlnirile sale cu titanii bolșevici. Fragmente din aceste interviuri au fost citate în diferite lucrări în limba engleză, dar în întregime ele sunt prezentate aici pentru prima dată. (1979).¹

(Această relatare ne-a fost trimisă de un editor din Moscova în 1992 și va apărea într-o ediție re-tradusă în Rusia pentru prima dată simultan cu această nouă ediție – nota 1993).

---

¹ David Footman în „Civil War in Russia” (London 1961), capitolul 6. Paul Avrich, „The Russian Anarchists” (Princeton 1967) pp.210-211. Michael Palij, „The Anarchism of Nestor Mahno 1918-21” (Seattle 1976) chaps 7,9.

Moscova lui iunie 1918

În iunie 1918 regimul bolșevic se bucura de o scurtă perioadă de acalmie în urma revoluției și a războiului civil. Deși înconjurați din toate părțile de forțe ostile, bolșevicii nu aveau nici o amenințare militară imediată asupra lor. Această binevenită pauză, care a durat de la Tratatul de la Brest-Litovsk (martie 1918) până la prăbușirea Puterilor Centrale la sfârșitul lui 1918, le-a permis bolșevicilor să-și consolideze puterea militară și politică.

Din punctul de vedere al anarhiștilor ruși, Tratatul de la Brest-Litovsk a reprezentat momentul de răscruce al Revoluției. Când au căzut la o înțelegere cu Puterile Centrale, bolșevicii au plătit un preț cutremurător în teritorii și resurse.

Dar și mai important, ei au preferat mai degrabă să facă un pact cu imperialiștii decât să încerce să răspândească Revoluția prin inițiative populare, în special, prin lupta de rezistență partizană.¹

La scurt timp după Brest-Litovsk, Bolșevicii s-au întors împotriva aliașilor lor de la începutul Revoluției, Socialiștii Revoluționari de stânga și anarhiștii. Cheka (poliția politică secretă), care a fost creată cu scopul clar de a-i elimina pe contra-revoluționari, a fost asmuțită asupra celor de stânga care-i criticau pe bolșevici.

Pretextul la îndemână pentru a-i lichida pe anarhiștii din Moscova a venit când reprezentantul guvernului Statelor Unite s-a plâns că mașina sa a fost furată de anarhiști. (Potrivit reprezentantului guvernului Britanic, Bruce Lockhart, fusese furată de fapt mașina lui Troțki).

În noaptea din 11 aprilie, 26 de centre anarhiste au fost atacate de Cheka. Cel mai mare centru, Casa Anarhiei de pe strada Malaia Dimitrovka (fosta Cameră de Comerț) a fost scena unei lupte crâncene. Zeci de anarhiști și cekiști au fost uciși și sute de anarhiști arestați în timpul acelei nopți a teroarei.² Această luptă inegală a fost repetată și în multe alte orașe din Rusia.

Lichidarea oficială a anarhiștilor nu a fost lipsită de repercusiuni chiar în interiorul Partidului Comunist.³ La o perioadă după Brest-Litovsk, un grup de la conducerea partidului din jurul lui Buharin a încercat să organizeze o lovitură de stat împotriva lui Lenin, pentru a opri alunecarea rapidă a regimului spre dreapta. Dar acești disidenți au făcut repede cale întoarsă și au acordat regimului sprijin lipsit de orice critică.⁴

---

¹ Voline, „The Unknown Revolution 1917-1921” (Detroit 1974) pp 239-246

² Avrich, „The Russian Anarchists”. pp 183-185. În istoriografia anarhistă, acest eveniment e comparabil cu suprimarea militanților de stânga din Barcelona din mai 1937 de către forțele republicane și comuniste.

³ Numele partidului a fost schimbat de la Partidul Social-Democratic al Muncitorilor (Bolșevic) în Partidul Comunist Rus (Bolșevic) în martie 1918. Capitala statului rus a fost mutată în același timp de la Petrograd la Moscova.

⁴ Robert V. Daniels, „The Conscience of the Revolution”, chap.3.

Ucraina în 1918

În timp ce Revoluția se răspândea în Rusia, în Ucraina abia începuse. Ucraina era predominant o țară agricolă: în 1918 doar un procent din populație putea fi considerat ca fiind format din muncitori industriali și acești muncitori erau concentrați în câteva centre din est și din sud. Țăranii din Ucraina au reacționat cu încetineală la răsturnarea puterii țariste și la golul de putere care i-a urmat. Dar revoluția lor a crescut treptat în intensitate până când a devenit o mișcare totală, larg răspândită și care a cuprins tot teritoriul, putându-se face puține paralele cu ea în istoria insurecțiilor populare.¹

După revoluția din februarie 1917, un guvern naționalist slab, Rada Centrală², a fost stabilit în Kiev. Acest guvern nu a putut să obțină recunoașterea din partea Guvernului Provizoriu de la Petrograd și nici din partea regimul bolșevic care i-a urmat acestuia. La începutul lui 1918 o armată bolșevică aflată sub conducerea Generalului Antonov a invadat Ucraina. Rada Centrală nu a putut să adune sprijinul popular pentru a înfrânge forța invadatoare, care era formată aproape în totalitate din soldați non-ucrainieni. După ce invadatorii au capturat Kievul, la începutul lui februarie, Rada Centrală a semnat un acord de pace cu Puterile Centrale și a căutat sprijin militar pentru a se lupta cu bolșevicii.

Trupe austriece și germane au intrat în Ucraina, și până la sfârșitul lui aprilie au reușit să alunge trupele rusești și să învingă diferitele grupuri de partizani. Odată ce au ocupat Ucraina, Puterile Centrale au început să jefuiască țara și să fure orice produse alimentare și materii brute pe care puneau mâna. Găsind că cei din Rada Centrală le dădeau mai degrabă bătăi de cap și erau un obstacol în îndeplinirea proiectului lor, forțele de ocupație au pus la cale o lovitură de stat cu ajutorul moșierului aristocrat Pavel Skoropadski pe 29 aprilie. Skoropadski s-a proclamat pe sine însuși Hatman al întregii Ucraine³. Hatmanatul reprezenta o întoarcere la regimul feudal, asortată cu un stil de îmbrăcăminte elaborat și cu ceremonii istorico-religioase. La sate, elementele revoluționare au fost nevoite să se ascundă sau să fugă în exil.

---

¹ Arthur E. Adams, „The Great Ukrainian Jacquerie”, in Taras Hunczak, ed. „The Ukraine 1917-1921, A Study in Revolution” (Cambridge, Mass. 1977)

² ‘Rada’ înseamnă ‘consiliu’ și e echivalentul ucrainean pentru cuvântul rusesc ‘soviet’.

³ ‘Hetman’ e tradus cu aproximare ca însemnând ‘căpetenie’ și a fost titlul deținut de liderii Cazacilor Ucrainieni în secolele 17 și 18.

Mahno

Nestor Mahno avea 27 de ani când a vizitat capitala Rusiei în 1918. O treime din viața sa a trăit-o în închisori, inclusiv 7 ani în închisoarea Butirki din Moscova. Arestat în 1908 pentru activitățile sale anarhiste din regiunea satului său natal Huliaipole, a fost condamnat la închisoare pe viață și la muncă forțată. Eliberat în timpul Revoluției din februarie, el s-a întors la Huliaipole. Era singurul supraviețuitor al grupului revoluționar care fusese zdrobit cu un deceniu în urmă¹.

Mahno s-a apucat imediat să organizeze sindicate, comune și soviete – autoritatea Radei Centrale nu putea pătrunde până în acea parte a Ucrainei unde Mahno își desfășura activitatea; grupurile locale de țărani au expropriat pământurile de la moșierii locali din propria lor inițiativă. Când bolșevicii au invadat Ucraina pentru prima dată în ianuarie 1918, Mahno și grupul său de partizani anarhiști i-au ajutat să înlăture forțele slabe ale Radei Centrale de pe Fâșia Stângă Ukralne (aflată la estul râului Dnieper).

Trei luni mai târziu, când trupele austro-germane și forțele Radei Centrale i-au forțat pe bolșevici să se retragă din estul Ucrainei, partizanii lui Mahno și alte câteva bande de anarhiști s-au retras împreună cu bolșevicii. La sfârșitul lui aprilie, o conferință a anarhiștilor ucrainieni a fost ținută în orașul de coastă Taganrog, aflat temporar sub controlul bolșevicilor. Conferința a hotărât să aplice o politică de organizare a unei mișcări clandestine de rezistență în satele din Ucraina. Mahno a fost trimis într-o vizită de două luni în Rusia pentru a contacta alte grupuri de anarhiști și pentru a afla care e de fapt atitudinea bolșevicilor față de activitatea anarhiștilor din Ucraina². Mahno s-a strecurat prin teritoriul cuprins de haos al tinerei Rusii Sovietice, reușind să scape din câteva aventuri care îl puteau costa viața.

Ajuns la Moscova, la începutul lui Iunie, s-a întâlnit cu anarhiști cunoscuți dar și cu reprezentanți ai altor facțiuni politice. Stânga anti-bolșevică trecea prin niște momente dramatice, încă era tolerată de autorități, dar orice libertate de acțiune îi era interzisă. Venind dintr-o regiune unde activitatea revoluționară era încă în creștere și unde vechea ordine socială nu fusese încă răsturnată și înlăturată, Mahno se sufoca să vadă stagnarea și defetismul pe care le-a găsit la Moscova. În memoriile sale, el vorbește cu dispreț despre „revoluția de hârtie” a intelectualilor ruși, în contrast flagrant cu mișcarea anarhistă viguroasă pe care spera să o vadă evoluând în Ucraina³.

---

¹ Idem, pp.67-70

² Idem, cap. 8.

³ Idem, pp 90-91.

Lenin și Sverdlov

Scopul oficial, de ochii lumii, al vizitei lui Mahno la Kremlin a fost să aplice pentru a obține aprobarea pentru o cameră de locuit. Dar cu siguranță a sperat să-i tatoneze pe liderii bolșevici în privința atitudinii lor față de revoluția țăranilor din Ucraina. În privința asta, a reușit remarcabil. În iunie 1918, guvernul bolșevic era încă destul de flexibil și de neprotocolar ca să permită unui „țăran semi-analfabet” (așa cum Mahno s-a descris pe sine însuși) să se plimbe pe coridoarele puterii și să se întâlnească față în față cu cei mai puternici lideri. După o întâlnire întâmplătoare cu Buharin, Mahno a vorbit cu secretarul lui Sverdlov, apoi cu Sverdlov însuși, care ulterior i-a aranjat o întâlnire lui Mahno cu Lenin.

Liderii bolșevici erau în general bărbați tineri, nu cu mult mai în vârstă decât Mahno, cu o experiență îndelungată în mișcarea revoluționară.

Buharin avea 30 de ani, Sverdlov 33, când Mahno i-a întâlnit. Lenin avea 48 iar cei din jurul său îi spuneau „Bătrânul”. La un moment dat, în 1918, Lenin i-a spus următorul lucru lui Troțki: „Dacă Generalii Albi ne omoară pe mine și pe tine, crezi că Buharin și Sverdlov se vor descurca fără noi?”¹ Asta înseamnă că Mahno a putut să se întâlnească cu 3 din cei mai 4 importanți bolșevici (Troțki se pare că era și el în Moscova, dar era total ocupat cu organizarea Armatei Roșii).

Iakov Sverdlov a fost uitat astăzi pentru că a murit în martie 1919, în urma unei epidemii globale de gripă. Dar în 1918, ca președinte al tuturor comitetelor centrale executive rusești ale sovietelor, tehnic el era șeful Statului Sovietic. De o semnificație practică mai mare, Sverdlov era și de facto Secretarul General Secretary al Partidului Comunist Rus, o poziție care mai târziu avea să fie făcută faimoasă de succesorul său, Iosif Stalin. Calificările lui Sverdlov pentru aceste poziții înalte veneau din perioada îndelungată de activitate clandestină pentru bolșevici, și din devoțiunea lui slugarnică față de Lenin. Spre deosebire de colegii săi din eșalonul de vârf, Sverdlov nu avea reputația unui teoretician. Într-adevăr, potrivit unei descrieri biografice scrisă de alt liber bolșevic, Sverdlov „nu avea idei... nu a făcut niciodată nimic gândit de el”.

Sverdlov a fost ținut minte pentru talentele sale de organizator și pentru că era o enciclopedie ambulată în ce privește cunoștințele despre Partid.² În capacitatea sa de Secretar al Partidului, Sverdlov era chemat mereu să facă rapid judecăți de valoare în privința caracterului cuiva, atunci când erau desemnați membrii de partid în poziții adecvate.

Se pare că această abilitate de a măsura oamenii e cea care l-a determinat să acorde atât de mult timp unui țăran, agitator obscur, și să-i atragă atenția lui Lenin asupra lui.

---

¹ Leon Troțki, „My Life” (New York 1930) p. 338. Replica lui Troțki a fost: „Poate nu ne vor ucide.”

² Anatol Lunacharski, „Revolutionary Silhouettes” (London 1967). Lunacharsky include detalii bizare aici despre cum Sverdlov avea obiceiul să se îmbrace din cap până-n picioare numai în haine negre de piele.

Discuțiile

Din moment ce aceste discuții au fost scrise de Mahno la mulți ani după ce au avut loc, e necesar să ținem cont de acuratețea relatărilor sale.

Evident, liderii bolșevici au făcut o impresie puternică asupra lui Mahno și trebuie ca el să fi discutat despre întâlnirile cu ei cu camarazii săi pe care i-a întâlnit în Moscova. Deci, în timp ce relatările lui Mahno nu pot fi citite ca o transcriere cuvânt cu cuvânt a discuțiilor, pare rezonabil să deducem că ele reprezintă o aproximare apropiată de realitate a ceea ce s-a întâmplat.

Dar trebuie ținut minte că, atunci când și-a scris memoriile, un efort pe care l-a făcut cu încăpățănare în condițiile cele mai vitrege și dificile, Mahno nu era interesat în primul rând să facă un serviciu istoricilor profesioniști. Mai degrabă, el a scris pentru țărani ucrainieni și pentru muncitorii ale căror aspirații a încercat să le ducă la îndeplinire, explicându-le lor cum a interpretat el pierderea Revoluției. În această privință, autenticitatea ciocnirilor lui Mahno cu bolșevicii asupra suveranității Ucrainei rămâne o chestiune deschisă. Îi creionează pe Sverdlov și pe Lenin ca Mari Șoviniști Ruși și pe el însuși ca suporter al unei forme de autonomie pentru Ucraina.¹

Există puține dubii că Sverdlov și Lenin se opuneau autonomiei Ucrainei în 1918, dar pentru Mahno în acele timpuri „ucrainean” avea o încărcătură mai mult politică decât națională, pusă deoparte pentru dușmanii și suporterii Radei Centrale. Deci, accentului pe naționalitatea sa i se poate acorda o semnificație ulterioară, (nota traducătorului: fără ca ea să fi fost înțeleasă de Mahno atunci cum ar putea fi înțeleasă mai târziu, în lumina altor evenimente istorice.)

Înțelegerea chestiunii naționale de către Mahno cu siguranță a suferit unele evoluții în timpul exilului său, deși angajamentul său de a fi împotriva Statului a înlăturat posibilitatea ca el să fi fost naționalist.

---

¹ Frank Sysyn, „Nestor Mahno and the Ukrainian Revolution”, în Hunczak (menționat deja).

Vizita mea la Kremlin (Nestor Mahno)

Primele întâlniri

Am ajuns la porțile Kremlinului hotărât să-l văd pe Lenin și, dacă era posibil, pe Sverdlov, și să stau de vorbă cu ei. Un soldat stătea în spatele unui ghișeu. I-am dat hârtiile de recomandare pe care le aveam de la Sovietul din Moscova. După ce le-a citit atent, a făcut un permis, pe care l-a atașat hârtiilor de recomandare, și am putut să intru în Kremlin. Înăuntru, un paznic din Letonia se plimba înapoi și-ncolo.¹

Am trecut pe lângă el să intru în squarul central când am dat nas în nas cu alt paznic. L-am rugat să-mi arate care e clădirea unde doream să ajung. Din acel moment, am fost liber să mă uit la diferite tunuri vechi chiar de pe vremea lui Petru cel Mare, să mă opresc în fața Marelui Clopot al Țarului și a altor curiozități, sau să intru direct într-unul din acele palate.

Am făcut stânga și am fost înghițit de unul dintre aceste palate (am uitat cum îi zice) și am urcat pe niște scări până la etajul al treilea.

Acolo am intrat pe un coridor lung, gol, pe ușile încăperilor pe lângă care treceau erau tot felul de afișe – „Comitetul Central al Partidului” sau „Biblioteca”. Cum nu mă interesa nici una, nici alta, mi-am văzut de drum fără să știu cine sau dacă era cineva în spatele acelor uși.

Pe celelalte afișe nu scria nimic, așa că m-am întors din drum și m-am oprit în fața ușii pe care scria „Comitetul Central al Partidului” și am ciocănit.

„Intră”, s-a auzit o voce. În acel birou erau trei oameni care stăteau acolo într-o tăcere deplină. Printre ei mi s-a părut că l-am recunoscut pe Zagorski pe care îl văzusem de două sau de trei ori la unul din cluburile partidului Bolșevic. I-am întrebat pe acești trei oameni unde aș putea să găsesc biroul Comitetului Central Executiv.

Unul dintre cei trei (Buharin, dacă nu mă înșel) s-a ridicat de la birou și și-a luat servieta.

Adresându-se colegilor lui destul de tare ca să-l pot auzi și eu, le-a spus:

– Mă duc să-i arăt acestui tovarăș cum poate ajunge la Comitetul Executiv, arătând spre mine și pornind spre ușă.

Le-am mulțumit oamenilor de acolo și am plecat cu cel care cred că era Buharin.

Coridorul pe care am mers era cufundat într-o tăcere de mormânt.

Ghidul meu m-a întrebat de unde sunt.

– Din Ucraina, i-am răspuns.

Mi-a pus câteva întrebări despre teroarea care se dezlănțuise în Ucraina. Dorea să știe cum am putut ajunge la Moscova.

Ajungând la scări, ne-am oprit și am continuat discuția. În cele din urmă, ghidul meu mi-a arătat o ușă la dreapta începutului coridorului unde, potrivit lui, aveam să găsesc ce căutam.

După ce mi-a strâns mâna, a coborât pe scări și a ieșit din clădire. Am ajuns în fața ușii, am bătut și am intrat. O fată m-a întrebat ce doresc.

– Aș vrea să-l văd pe președintele comitetului executiv al Sovietelor Muncitorilor, Țăranilor, Soldaților, și deputaților cazaci, tovarășul Sverdlov, – am răspuns.

Fără să scoată un cuvânt, fata, care stătea la un birou, a luat hârtiile de recomandare, a copiat unele informații de pe ele, și mi-a făcut un alt permis de trecere pe care a scris numărul biroului unde urma să merg.

---

¹ Gărzile înarmate letone, 17.000 în total, erau printre cele în care bolșevicii aveau încredere când au preluat puterea. Au participat la prima invazie bolșevică a Ucrainei în ianuarie 1918. John Erickson „The Origins of the Red Army” în Richard Pipes (ed.) „Revolutionary Russia”.

În biroul unde m-a trimis această fată l-am găsit pe secretarul Comitetului Central Executiv, un om masiv, care părea bine hrănit, dar obosit. Mi-a cerut hârtiile și i le-am dat. Le-a găsit interesante și a început să pună întrebări.

– Deci, tovarășe, ești din Sudul Rusiei?

– Da, sunt din Ucraina.

– Ai fost deja președintele Comitetului pentru Apărarea Revoluției pe vremea lui Kerenski?²

– Da.

– Atunci ești un Revoluționar Socialist? (adică membru al Partidului Socialiștilor Revoluționari)

– Nu!

– Ce legături ai sau ai avut cu Partidul Comunist în regiunea ta?

– Personal îi cunosc pe câțiva militanți bolșevici, am răspuns.

Și am amintit numele președintelui Comitetului Revoluționar din Alexandrovsk, tovarășul Mikhail-
evitch, și ai altor militanți din Ekaterinoslav.

Secretarul a tăcut câteva clipe, apoi m-a întrebat despre mentalitatea țăranilor din „Sudul Rusiei”, și despre comportamentul lor față de trupele germane și soldații Radei Centrale, și despre atitudinea lor față de puterea Sovietică etc.

I-am dat răspunsuri scurte, care se pare că l-au mulțumit; de fapt regret că nu am zăbovit să-i explic lucrurile mai în amănunt și pe de-a-ntregul.

În cele din urmă a dat un telefon și apoi m-a invitat să merg în biroul președintelui Comitetului Executiv, tovarășul Sverdlov.

---

² Acest comitet a fost stabilit la Huliaipole în September 1917 ca răspuns la încercarea de lovitură de stat din partea grupării de dreapta condusă de Generalul Kornilov. Comitetul a dus la îndeplinire exproprierea revoluționară din regiunea Huliaipole. Palij, „Anarchism of Nestor Mahno”, p.71

Discuția mea cu Sverdlov

Pe drum m-am gândit la poveștile răspândite de către contra-revoluționari, chiar și de către prietenii mei care erau dușmanii politicilor lui Lenin, Sverdlov și Troțki, și anume că era imposibil să ajungi la acești zei pământeni. Spuneau că erau înconjurați de armate de gărzi de corp, iar șeful acestora le permitea să-i vadă numai celor care primiseră aprobare de la ei.

Acum, însoțit de secretarul Comitetului Central Executiv, îmi dădeam seama de absurditatea acestor povești.

Sverdlov a deschis ușa și a zâmbit cu încântare, radiind de prietenie, și strângându-mi mâna, m-a condus spre un fotoliu. Secretarul CCE s-a întors în biroul său.

Tovarășul Sverdlov arăta chiar și mai bine hrănit decât secretarul său. Părea și mai interesat de ceea ce aflase din Ucraina în ultimele două-trei luni. Mi-a spus direct:

– Deci, tovarășe, ești din Sudul nostru aflat în suferință. Ce activități ai desfășurat acolo?

– Activitățile în care marile mase ale muncitorilor revoluționari din Ucraina sunt implicați. Acești muncitori, după ce au participat direct la Revoluție, și-au continuat lupta pentru totala lor emancipare. În rândurile lor, eu am fost, dacă aș putea zice așa, mereu primul să îi ajut să-și ducă obiectivul la îndeplinire. Astăzi, din cauza prăbușirii revoluției pe frontul ucrainean, mă găsesc pentru o perioadă naufragiat în Moscova.

– Ce vrei să spui, tovarășe?, m-a întrerupt Sverdlov. Țăranii din Sud sunt cei mai mulți culaci sau partizani ai Radei Centrale.

Am bufnit în râs și pe scurt, dar succint, i-am explicat acțiunea țăranilor organizați de anarhiști în regiunea Huliaipole împotriva trupelor de ocupație austro-germane și împotriva soldaților Radei Centrale.

Fără să fie convins, tovarășul Sverdlov a continuat:

– Atunci de ce nu au sprijinit Gărzile noastre Roșii? Potrivit informațiilor noastre, țăranii din Sud sunt otrăviți de un șovinism ucrainean extrem și peste tot au primit cu brațele și cu entuziasm trupele germane și forțele Radei Centrale, pe care le-au văzut ca eliberatoare.

Tulburat, am început să demontez informațiile lui Sverdlov despre campania din Ucraina. Am recunoscut în fața lui că eu însumi am fost organizatorul și am condus câteva batalioane de țărani voluntari care erau în fruntea luptei revoluționare împotriva germanilor și Radei Centrale. L-am asigurat că țăranii își pot recruta dintre rândurile lor o armată puternică pentru a se lupta cu aceste armate puternice, dar că nu au înțeles clar scopul Războiului Revoluționar. Unitățile Gărzilor Roșii, care luptau din trenuri blindate, au stat în apropierea liniilor de cale ferată. Când s-au retras nici măcar nu s-au oprit să-și ia și soldații cu ei, i-au abandonat pe zeci de kilometri, fără să le pese că inamicul avansa. Aceste unități, m-am plâns, nu au inspirat încredere țăranilor, care, izolați în satele lor și lipsiți de arme, erau la mila călăilor Revoluției. De fapt, stând în trenurile lor blindate, Gărzile Roșii nu s-au oboșit să trimită detașamente nici măcar în satele din apropierea liniilor ferate. Nu le-au dat arme țăranilor și nici nu i-au încurajat să se revolte împotriva dușmanilor Revoluției, și să intre și ei în luptă.

Sverdlov a ascultat cu atenție și din când în când exclama:

– Chiar așa?

I-am dat exemplu câteva unități ale Gărzilor Roșii care aparțineau grupărilor lui Bogdanov, Svirski, Sablin și altora. I-am explicat că Gărzile Roșii nu puteau inspira încrederea maselor de țărani atâta vreme cât s-au concentrat asupra apărării căilor ferate, prin trenurile blindate care le permiteau să atace cu rapiditate, dar cel mai adesea să se retragă.

Și chiar și așa, aceste mase au văzut în Revoluție mijlocul de a scăpa de opresori – nu numai de moșierii și culacii bogați, dar și de lacheii lor, oficialii Statului și de puterea lor administrativă și politică. Astfel țărani au fost gata să apere cuceririle lor împotriva masacrării și a distrugerii totale din partea Junkerilor prusaci¹ precum și din partea forțelor Hetmanului.

– Da, a spus Sverdlov. Cred că ai dreptate în privința Gărzilor Roșii....dar acum le-am primit în Armata Roșie care în acest moment își consolidează forțele.² Dacă țărani din Sud sunt pătrunși de spirit revoluționar, așa cum spui tu, avem șanse mari să-i spulberăm pe germani, iar Hetman-ul va mușca țărâna în scurtă vreme. Puterea Sovietică va triumfa și în Ucraina.

– Asta va depinde de mișcarea clandestină care se organizează acum în Ucraina. Personal, cred că această mișcare e mai necesară ca oricând. Dacă va lua o formă militantă, va incita masele la revoltă deschisă în orașe și sate împotriva germanilor și a lui Hetman. Fără o insurecție cu un caracter revoluționar în interiorul Ucrainei, germanii și austriecii nu vor fi forțați să evacueze țara și nu va fi posibil să îi amenințăm pe Hetman și pe suporterii săi sau să-i alungăm sau să-i facem să fugă împreună cu protectorii lor. Nu uitați că din cauza Tratatului de la Brest-Litovsk și a factorilor politici care au legătură cu puterile străine pe care revoluția noastră trebuie să îi ia în considerare, o ofensivă a Armatei Roșii în acest moment nu e de conceput.³

În timp ce vorbeam, tovarășul Sverdlov lua notițe.

– În acest caz îți împărtășesc punctul de vedere deplin, a spus. Dar ce ești tu? Comunist sau Socialist Revoluționar de Stânga? Că ești ucrainean pot să spun după cum vorbești, dar din care aceste două partide faci parte nu pot să-mi dau seama.

Această întrebare, deși nu m-a luat prin surprindere (secretarul CCE mă întrebase și el același lucru), m-a pus într-o situație delicată. Ce era să fac? Să-i spun în față lui Sverdlov că sunt un anarho-comunist, tovarăș și prieten cu cei pe care propriul său partid și sistemul Statului său i-au zdrobit cu două luni în urmă în Moscova și în alte orașe, sau să ascund asta?

Am rămas perplex, iar Sverdlov a văzut asta. Nu am dorit să-mi dezvălui concepția mea despre revoluția socială și atitudinea mea politică în mijlocul discuției. Să o neg îmi repugna. De aceea, după ce m-am gândit câteva clipe, i-am spus lui Sverdlov:

– De ce ești așa interesat de afilierea mea politică? Hărțile mele îți arată cine sunt, de unde sunt, și ce am făcut într-o anumită regiune, organizându-i pe muncitorii de la orașe și de la sate și pe grupurile de partizani și batalioanele de voluntari să lupte împotriva contra-revoluției care devastează Ucraina. Nu e de ajuns pentru tine?

Tovarășul Sverdlov și-a cerut scuze și m-a rugat să nu îi pun la îndoială onoarea de revoluționar și să îl suspectez că nu are încredere în mine. Scuzele sale au părut sincere și m-am simțit confortabil să-i spun, fără ezitare, că sunt un anarho-comunist de tipul Bakunin-Kropotkin.⁴

– Ce fel de anarho-comunist ești tu, tovarășe, din moment ce sprijini organizarea maselor și ghidarea lor în lupta împotriva puterii capitaliste?, a întrebat Sverdlov, cu un zâmbet dezarmant.

Spre uimirea sa totală, i-am răspuns președintelui Comitetului Central Executiv:

– Anarhismul e o ideologie care e mult prea realistă pentru a nu înțelege lumea modernă și evenimentele reale. Partea luată de cei care o pun în aplicare în cadrul acestor evenimente se bazează pe înțelegerea clară a scopului care urmează să fie atins și asupra mijloacelor care trebuie folosite pentru a-l atinge...

---

¹ Junkerii Prusaci – moșieri aristocrați care dominau corpul de ofițeri ai armatei germane. Alianța dintre moșierii ucrainieni care îl susțineau pe Skoropadski și ofițerii germani a fost una naturală.

² Gărzile Roșii, prima forță militară a regimului bolșevic, au fost retrase și înlocuite cu Armata Roșie în primăvara lui 1918. Gărzile Roșii se bazau pe serviciul voluntar și pe alegerea ofițerilor; Armata Roșie se baza pe recrutare și pe control ierarhic de sus în jos. Serviciul militar obligatoriu pentru clasa muncitoare din Rusia a fost introdus pe 19 mai 1918, și primele divizii ale Armatei Roșii au fost trimise pe teren cam în timpul vizitei la Moscova făcută de Mahno. Erickson, menționat mai sus.

³ Rusia Bolșevică era oficial în relații pașnice cu Germania și Austro-Ungaria. O invazie bolșevică a Ucrainei ar fi provocat de asemenea și intervenția Franței și a Marii Britanii.

⁴ Anarhiștii din Rusia erau împărțiți în mai multe grupări, cea mai mare dintre ele fiind a anarho-sindicaliștilor și a anarho-comuniștilor. Ambele tendințe au fost inspirate de scrierile lui Bakunin și Kropotkin. Avrich, „The Russian Anarchists”.

– N-am nici o obiecție la asta, dar nu semeni deloc cu acești anarhiști din Moscova de pe strada Malaia Dimitrovka, a răspuns Sverdlov, și a dorit să insiste asupra subiectului, dar l-am întrerupt:

– Zdrobirea anarhiștilor de pe Malaia Dimitrovka de către partidul vostru e o tragedie care nu trebuie repetată niciodată în interesele revoluției...

Sverdlov a bălmăjit ceva în barbă, și ridicându-se de pe scaun, s-a îndreptat spre mine, și-a pus mâinile pe umerii mei și a spus:

– Văd că ești foarte bine informat despre ce a ieșit la iveală după retragerea noastră din Ucraina, și mai ales despre sentimentele reale ale țăranilor. Ilici, tovarășul nostru Lenin, ar fi cu siguranță încântat să te asculte. Vrei să îl sun?

Am răspuns că nu prea mai am ce să-i spun în plus lui Lenin, dar Sverdlov deja pusese mâna pe telefon, și îi spunea lui Lenin că are în birou un tovarăș care are informații foarte importante despre țăranii din Sudul Rusiei și despre atitudinea lor față de forțele germane de ocupație. Și l-a întrebat imediat pe Lenin dacă poate să mă primească.

O clipă mai târziu, Sverdlov a pus receptorul în furcă, și a făcut un permis care îmi permitea să revin a doua zi. Când mi l-a dat, mi-a spus:

– Măine, la 1, la prânz, vino direct aici. O să mergem în biroul lui Lenin... Pot să contez pe tine?

– Contează, i-am răspuns. Dar pot să obțin un document de la secretariatul Comitetului Central care să permită Sovietului din Moscova să îmi găsească un loc unde să stau peste noapte? Altfel, sunt nevoit să dorm pe o bancă în parc.

– O să aranjăm totul mâine, a răspuns Sverdlov.

Și, luându-mi la revedere, am plecat din palatul Țarului, și am ieșit pe porțile Kremlinului, trecând din nou pe lângă sentinela din Letonia, pe lângă șirurile de tunuri, aruncând o privire scurtă Marelui Tun al Țarului. Până mâine...

Nu m-am întors la apartamentul care ținea de secțiunea pentru țăranii a Congresului Sovietelor, al cărui șef era Burțev, un fost coleg de celulă și tovarăș al lui Arșinov.⁵

Burțev a găsit adăpost pentru mulți tovarăși, inclusiv Arșinov, care erau o povară din ce în ce mai mare pentru el. M-am dus însă să-l văd pe șeful Centrului Sindicatelor, care a fost și el în închisoare cu Arșinov. Dar cum nu l-am găsit prea amabil, m-am dus să-l văd pe cel despre care se spunea că e „nebulă”, anarhistul Maslov.

Îl știam pe tovarășul Maslov din șturile unde am făcut împreună muncă forțată, și l-am anunțat că din moment ce nu am unde să dorm peste noapte, doream să stau cu el.

Tovarășul Maslov n-a obiectat și am rămas la el. Într-adevăr, Maslov mi-a arătat o ospitalitate specială în ciuda criticilor despre individualismul său ciudat, care l-au oprit în a-și stabili relații frățești cu alți foști camarazi din organizația anarho-comuniștilor din Moscova.

---

⁵ Peter Arșinov, deținut și el în închisoarea Batirki, a avut o mare influență asupra lui Mahno. I s-a alăturat lui Mahno în Ucraina în 1919 și mai târziu a scris o relatare care a rămas de referință despre Mahnovșcina.

Discuția mea cu Lenin

A doua zi, la ora 1, am ajuns la Kremlin unde l-am găsit pe tovarășul Sverdlov. M-a dus imediat să-l văd pe Lenin. Acesta m-a întâmpinat într-un mod prietenos. M-a luat de braț, m-a bătut ușor pe umăr cu cealaltă mână, și mi-a oferit un scaun. După ce l-a rugat și pe Sverdlov să ia loc pe alt scaun, s-a dus la secretară și i-a spus: „

– Te rog să nu ne deranjezi până la ora două.

Apoi s-a așezat în fața mea și a început să pună întrebări.

Prima sa întrebare a fost:

– Din ce regiune ești?

Apoi:

– Cum au înțeles țărani din regiunea ta sloganul TOATĂ PUTEREA SOVIETELOR DE LA SATE și care a fost reacția dușmanilor față de acest slogan – mai ales reacția dușmanilor din Rada Centrală?

Și, în cele din urmă:

– S-au răsculat țărani din regiunea ta împotriva invadatorilor austro-germani? Dacă da, ce a lipsit ca revolta țăranilor să fie transformată într-o rebeliune generală la care să participe și Gărzile Roșii, care au apărat cuceririle revoluționare cu atâta curaj?

La toate aceste trei întrebări am dat răspunsuri scurte. Cu talentul său special, Lenin a pus aceste întrebări astfel că am putut să răspund punct cu punct. De exemplu, întrebarea „Cum au înțeles țărani din regiunea ta sloganul TOATĂ PUTEREA SOVIETELOR DE LA SATE?” Lenin a pus-o de trei ori. A rămas perplex la răspunsul pe care i l-am dat eu:

– Țărani au înțeles acest slogan în felul lor propriu. Potrivit interpretării lor, toată puterea, în orice aspect al vieții, trebuie să fie identificată cu conștiința și cu dorința oamenilor care muncesc. Țărani înțeleg că sovietele muncitorilor și țăranilor de la sate, din regiuni și din districte nu sunt nimic altceva decât mijloace de organizare revoluționară și de autoadministrare economică a oamenilor care muncesc în lupta lor împotriva burgheziei și a lacheilor ei, Socialiștii de Dreapta și guvernul lor de coaliție.¹

– Și crezi că această interpretare e cea corectă?, a întrebat Lenin.

– Da, i-am răspuns.

– Ei bine, atunci țărani din regiunea ta sunt infectați cu anarhism!

– Și asta e ceva rău?

– Nu asta vreau să spun. Dimpotrivă, suntem încântați pentru că asta înseamnă victoria comunismului asupra capitalismului, a răspuns Lenin, adăugând: Dar mă îndoiesc că acest fenomen e spontan; e rezultatul propagandei anarhiste și nu va dura. Sunt chiar înclinat să cred că entuziasmul revoluționar, zdrobit de triumful contra-revoluției înainte să aibă o șansă să dea naștere unei organizații, a și dispărut deja.

I-am explicat lui Lenin că un lider politic nu trebuie să fie pesimist sau sceptic.

– Atunci, după tine – ne-a întrerupt Sverdlov – ar trebui să încurajăm aceste tendințe anarhiste în viața maselor de țărani?

– O, le încurajăm noi, i-am răspuns.

Lenin a prins ocazia din zbor.

– Și de ce ar trebui să le încurajăm? Să dividem forțele revoluționare ale proletariatului, să deschidem calea contra-revoluției și să ne trezim că ne-am distrus și pe noi și am distrus și proletariatul?

---

¹ Mahno se referă la Rada Centrală, care era dominată de câteva partide socialiste.

Nu m-am putut abține și mi-am arătat supărarea. I-am explicat lui Lenin că anarhismul și anarhiștii nu au nimic de-a face cu contra-revoluția și că nu ei duceau proletariatul în acea direcție.

Am spus eu așa ceva? – a întrebat Lenin și a adăugat – am vrut să spun că anarhiștii, care duc lipsă de organizare de masă, nu sunt în poziția să organizeze proletariatul și pe țărani săraci. Prin urmare, nu sunt în poziția să se ridice și să apere, în cel mai răspândit sens cu putință, ceea ce noi am cucerit și ceea ce ne e atât de drag.

Discuția a continuat cu alte întrebări puse de Lenin. La una dintre acestea, „unitățile Gărzii Roșii și curajul revoluționar cu care au apărat cuceririle noastre comune,” Lenin m-a obligat să răspund pe cât de complet am putut. În mod evident, întrebarea îl îngrijora sau îi amintea de ce formațiile Gărzilor Roșii au făcut recent în Ucraina, îndeplinind, se presupune, obiectivul stabilit de Lenin și de partidul său, în numele căruia au fost trimiși din Petrograd și din alte mari orașe îndepărtate din Rusia. Țin minte emoția lui Lenin, emoția unui om care lupta cu pasiune împotriva unei ordini sociale pe care o ura și pe care dorea să o distrugă, când i-am spus:

– Din moment ce am participat la dezarmarea multor cosaci care se retrăgeau de pe frontul german și la sfârșitul lui decembrie 1917 și la începutul lui 1918, sunt foarte bine informat în ce privește „curajul revoluționar” al Armatei Roșii și mai ales al liderilor ei.² Dar, îmi pare, tovarășe Lenin, că dacă te bazezi pe informații la mâna a doua sau a treia, le exagerezi performanța.

– Cum adică? Nu ești de acord cu mine?

– Gărzile Roșii au arătat spirit revoluționar și curaj, dar nu în felul pe care l-ai descris tu. Lupta Gărzilor Roșii împotriva Haidamak-ilor³ ale Radei Centrale și, mai ales, împotriva forțelor germane, a avut momente când spiritul revoluționar și curajul, precum și acțiunile Gărzilor Roșii și ale liderilor lor s-a văzut că erau foarte slabe. Cu siguranță, în cele mai multe cazuri, asta poate fi din cauza faptului că detașamentele Gărzilor Roșii au fost formate în grabă și au acționat împotriva unui inamic foarte diferit de trupele de partizani sau de unitățile obișnuite.

– Trebuie să știi că Gărzile Roșii, indiferent de numărul lor, au dus un atac împotriva inamicului care acționa de-a lungul căilor ferate. Dar teritoriul de 10 sau 15 mile de căi ferate nu a fost ocupat; apărătorii revoluției sau ai contra-revoluției pot circula pe acolo liber. Din acest motiv, atacurile surpriză s-au ținut unul după altul în mod inevitabil. Gărzile Roșii au organizat un front pentru a lansa atacurile numai în apropierea orașelor și localităților de-a lungul căilor ferate. Dar spatele frontului și vecinătatea imediată de la intersecțiile căilor ferate au rămas lipsite de apărare. Ofensiva revoluției s-a prăbușit în fața atacurilor contra-revoluției. Unitățile Gărzilor Roșii a trebuit să termine de distrubuit proclamațiile în regiunile desemnate în care forțele contra-revoluționare se aflau în ofensivă și au fost obligate astfel să se retragă în trenurile lor

– Ce fac propagandiștii revoluționari în sate?” a întrebat Lenin. „Nu pregătesc ei proletariatul rural să asigure trupe proaspete pentru Gărzile Roșii care trec pe lângă sate, sau să formeze noi unități de Gărzi Roșii pentru a lua poziții de atac împotriva contra-revoluției?”

– Nu te lăsa dus de val. Propagandiștii revoluționari sunt foarte puțini la sate și nu pot face mult. Dar în fiecare zi, sute de propagandiști și de suporteri secreți ai contra-revoluției apar în sate. În multe localități, e prea mult să te aștepti ca propagandiștii revoluționari să formeze forțe noi și să le organizeze împotriva contra-revoluției. Aceste vremuri cer acțiuni decisive din partea tuturor revoluționarilor din toate aspectele vieții și din partea luptei muncitorilor. Să nu iei asta în considerare, mai ales în Ucraina, le permite contra-revoluționarilor să îl sprijine pe Hetman să își extindă și să își consolideze puterea.

Sverdlov se uita când la mine, când la Lenin. Lenin și-a împreunat palmele, și-a înclinat capul, și s-a lăsat dus de gânduri. Apoi, s-a îndreptat și a spus:

---

² Episodul la care se referă Mahno s-a petrecut când Rada Centrală a permis mai multor trupe de cosaci să treacă pe teritoriul Ucrainei în drumul lor de pe frontul german către casă în bazinul Don, unde avea loc o răscoală anti-bolșevică. Partizanii anarhiști ai lui Mahno au colaborat cu bolșevicii locali pentru a captura un pod peste râul Dnepr și pentru a-i dezarma pe cosaci. Palij, „Anarchism of Nestor Mahno” pp.83-84

³ Haidamak-ii originali erau rebeli ucrainieni din secolul 18, care s-au răscolat împotriva țarului Rusiei și împotriva regelui Polonez. Numele a fost revigorat de naționaliștii din Rada Centrală.

– Tot ce mi-ai spus acum pentru mine e chiar foarte trist.

Întorcându-se spre Sverdlov, a adăugat:

– Admițând Gărzile Roșii în Armata Roșie suntem pe calea dreaptă către victoria proletariatului împotriva burgheziei.

– Da, da, a replicat Sverdlov cu entuziasm.

Apoi, Lenin mi-a spus:

– Ce vrei să faci în Moscova?

I-am răspuns că nu am de gând să stau mult. Potrivit cu decizia conferinței partizanilor de la Taganrog, urma să mă întorc în Ucraina în iulie.

– Clandestin?, a întrebat Lenin.

– Da, i-am răspuns.

Adresându-se lui Sverdlov, Lenin a făcut acest comentariu:

– Anarhiștii sunt mereu plini de auto-negare, sunt mereu gata de orice sacrificiu. Dar sunt fanatici orbi, ignoră prezentul și se gândesc numai la viitorul îndepărtat.

Precizând că nu se referea la mine, a adăugat:

– Tu, tovarășe, cred că ai o perspectivă realistă asupra problemelor din timpurile noastre. Dacă doar o treime din anarhiștii din Rusia ar fi ca tine, noi, comuniștii am fi de acord să colaborăm cu ei în anumite condiții, în scopul organizării libere a producătorilor.

În acest moment, am simțit cum crește în mine un profund sentiment de respect pentru Lenin, în ciuda faptului că eram convins că el a fost responsabil pentru anihilarea organizației anarhiste din Moscova, care a fost semnalul distrugerii altor organizații similare din multe alte orașe. Și în conștiința mea, mi-a fost rușine de mine însumi. Căutând un răspuns pe care să i-l dau lui Lenin, i-am spus direct și pe șleau:

– Revoluția și cuceririle ei sunt dragi anarho-comuniștilor; în acest sens, ei sunt ca oricare alți revoluționari adevărați.

– O, nu mai spune, a bufnit Lenin în răs. Îi știm pe anarhiști la fel de bine ca tine. Cei mai mulți dintre ei n-au nici o idee despre prezent, sau îi interesează prea puțin. Dar prezentul e atât de serios că pentru ca revoluționarii să nu se gândească la el sau cum să ia o poziție într-o manieră pozitivă cu privire la el e mai mult decât plin de rușine. Cei mai mulți anarhiști se gândesc și scriu despre viitor fără să înțeleagă prezentul. Asta ne separă pe noi, comuniștii, de voi.

Spunând aceste cuvinte, Lenin s-a ridicat de pe scaun și a început să facă pași înapoi și-ncolo.

– Da, da, anarhiștii sunt puternici în ideile lor despre viitor – în privința prezentului, nu sunt cu picioarele pe pământ. Atitudinea lor e deplorabilă din cauză că fanatismul lor e lipsit de conținut, sunt fără legătură reală cu viitorul la care visează.

Sverdlov zâmbea malițios, și, întorcându-se către mine, a spus:

– Nu poți să nu vezi că opiniile lui Vladimir Ilici sunt corecte.

Lenin s-a grăbit să adauge:

– Anarhiștii își recunosc lipsa de realism în privința vieții de azi? De ce, nici măcar nu se gândesc la asta.

Răspunzând la asta, le-am spus lui Lenin și Sverdlov că eu sunt un țăran semi-analfabet și că nu pot face față într-o manieră potrivită opiniilor elevate și educate pe care Lenin le-a exprimat despre anarhiști.

– Dar trebuie să-ți spun, tovarășe Lenin, că afirmațiile tale că anarhiștii nu înțeleg „prezentul” într-un mod realist, că nu au nici o legătură cu el și tot așa sunt fundamental greșite. Anarho-comuniștii din Ucraina (sau din „Sudul Rusiei” așa cum spuneți voi, comuniștii bolșevici, pentru că încercați să nu pronunțați cuvântul Ucraina), cum spuneam, anarho-comuniștii déjà au arătat și au făcut dovada că sunt cu picioarele pe pământ într-un mod foarte ferm. Toată lupta de la satele revoluționare din Ucraina împotriva Radei Centrale a fost dusă sub ghidarea ideologică a anarho-comuniștilor și parțial sub cea a Socialiștilor Revoluționari (care, desigur, au scopuri cu totul diferite de anarho-comuniști în lupta lor împotriva Radei Centrale). Bolșevicii tăi abia au pus piciorul în satele noastre. Acolo unde au

ajuns, influența lor a fost minimă. Aproape toate comunele de asociații de țărani din Ucraina au fost formate la îndemnul anarho-comuniștilor. Lupta armată a muncitorilor împotriva contra-revoluției, în general, și a invaziei austro-ungare, în special, a fost dusă cu îndrumarea ideologică și organizatorică exclusivă a anarho-comuniștilor.

Cu siguranță nu e în interesul partidului vostru să ne creditați cu toate acestea, dar acestea sunt faptele și nu le poți nega. Știi foarte bine, presupun, forțele efective și capacitatea de luptă a forțelor libere și revoluționare din Ucraina. Nu degeaba ai invocat curajul cu care au apărat cu eroism cuceririle revoluționare comune. Dintre aceste cuceriri, cel puțin jumătate, au fost obținute în luptă sub steagul anarhist – Mokrousov, Maria Nikiforova⁴, Tchederedniak, Garin, Lounev și mulți alți comandanți de trupe loiale Revoluției pe care nu am timp să-i menționez – toți aceștia sunt anarho-comuniști. Aș putea să îți vorbesc despre grupul din care fac parte, și despre alte grupuri de partizani și batalioanele de voluntari pentru apărarea Revoluției pe care le-am format și care au fost indispensabile Gărzilor Roșii.

Toate acestea arată cât de mult greșești când spui că noi, anarho-comuniștii, nu suntem cu picioarele pe pământ, că atitudinea noastră față de „prezent” e deplorabilă și că suntem prea atașați de visul nostru despre viitor. Ce ți-am spus în timpul acestei discuții nu poate fi pus la îndoială pentru că e adevărat. Explicațiile pe care ți le-am dat contrazic concluziile pe care le-ai exprimat în ce ne privește. Toată lumea poate vedea că suntem ferm cu picioarele pe pământ și că trăim în „prezent”, că ne chinuim și căutăm mijloacele prin care să facem ca viitorul pe care ni-l dorim să fie prezent, și că de fapt luăm foarte în serios acest „prezent”.

În acest moment, m-am uitat la Sverdlov. S-a înroșit, dar continua să zâmbească. În ce-l privește pe Lenin, și-a îndepărtat brațele și a spus:

– Poate mă înșel eu.

– Da, da, în acest caz, tovarășe Lenin, ai păreri prea aspre în ce ne privește pe noi, anarho-comuniștii, pur și simplu, cred pentru că ești prost informat despre situația reală din Ucraina și despre ceea ce facem noi acolo.

– Poate nu contrazic asta. Dar oricum greșelile sunt de neevitat, mai ales în situația prezentă, a replicat Lenin.

Observând că m-am aprins, s-a străduit să cadă la pace cu mine, într-un mod paternalist, schimbând subiectul discuției cu foarte multă dibăcie. Dar, firea mea încăpățânată nu mi-a permis să mă arăt interesat de alt subiect, în ciuda respectului pe care Lenin mi-l stârnea.

M-am simțit jignit și insultat. Deși știam că în fața mea era un om cu care puteam discuta multe alte subiecte și de la care aveam multe de învățat, starea minții mele s-a schimbat profund. Răspunsurile mele nu mai erau lungi și detaliate, ceva a pleznit în mine și am simțit foarte multă scârbă.

Lenin a încercat în toate felurile să mă facă să-mi schimb atitudinea. A încercat să mă facă să scap de furie, vorbindu-mi de multe alte lucruri. Observând că după o perioadă mi-am revenit, datorită elocvenței sale, m-a întrebat brusc:

– Deci ai de gând să te întorci în Ucraina clandestin?

– Da, i-am răspuns.

– Pot să îți ofer ajutorul?

– Te rog, am spus.

Întorcându-se spre Sverdlov, Lenin a întrebat:

– Cine se ocupă acum de trimiterea agenților noștri în Sud?

– Tovarășul Karpenko sau tovarășul Zatonski, a răspuns Sverdlov. Trebuie să verific asta.

În timp ce Sverdlov suna să aștepte cine se ocupa de trimiterea agenților secreți în Ucraina, Lenin a încercat să mă convingă că poziția Partidului Comunist în ce-i privește pe anarhiști nu era așa de ostilă cum păream eu a crede.

---

⁴ Maria Nikiforova a fost o conducătoare partizană anarhistă a cărei carieră e foarte asemănătoare și merge în paralel cu cea a lui Mahno până la capturarea și executarea ei de către Albi în toamna lui 1919. În aprilie 1918 ea a fost laudată de generalul bolșevic Antonov pentru activitățile ei revoluționare. Palij, „Anarchism of Nestor Mahno”, pp 87-88.

– Dacă am fost obligați, a spus Lenin, să luăm măsuri energice pentru a-i disloca pe anarhiști din acea clădire pe care o ocupaseră pe strada Malaia Dimitrovska, și în care adăposteau bandiți de aici și de prin alte părți, responsabilitatea nu cade pe umerii noștri, ci pe cei ai anarhiștilor care s-au instalat acolo. Trebuie să înțelegi că au fost autorizați să ocupe altă clădire nu departe de cea de pe strada Malaia Dimitrovka și că sunt liberi să-și desfășoare activitatea în felul lor.

– Ai vreo dovadă, l-am întrebat pe Lenin, că anarhiștii de la Malaia Dimitrovska adăposteau bandiți?

– Da, Comisia Extraordinară⁵ a strâns aceste dovezi și le-a verificat. Altfel, partidul nostru nu ar fi autorizat măsurile care au fost luate, a replicat Lenin.

Între timp Sverdlov a revenit și a anunțat că camaradul Karpenko se ocupa de agenții secreți, dar că și tovarășul Zatonski era foarte bine informat în această privință.

Lenin a exclamat imediat:

– Deci, tovarășe, mâine după-amiază sau când poți, mergi la tovarășul Karpenko și cere-i ce-ți trebuie ca să poți să te întorci în Ucraina clandestin. O să-ți ofere o rută pe care să o urmezi pentru a trece frontiera.

– Ce frontieră?, am întrebat.

– Nu ești la curent cu informațiile? S-a stabilit o frontieră între Rusia și Ucraina.⁶ Trupe germane o păzesc, a spus Lenin cu iritare.

– Și totuși, tu consideri că Ucraina este „Sudul Rusiei”, am replicat.

– Să consideri e una, tovarășe, și să vezi lucrurile așa cum sunt e alta, a replicat Lenin.

Înainte să mai apuc să zic ceva, a adăugat:

– Spune-i tovarășului Karpenko că te-am trimis eu. Dacă nu te crede, spune-i să mă sune. Îl găsești la adresa asta.

Apoi toți trei ne-am ridicat, ne-am strâns mâinile, și după ce ne-am mulțumit unuia altuia, aparent cordial, am ieșit din biroul lui Lenin, uitând să-i amintesc lui Sverdlov să ceară secretarului său să facă modificarea necesară pe hârtiile mele care să-mi permită să obțin o cameră de la Sovietul din Moscova.

M-am trezit la poarta Kremlinului și imediat am plecat să-l văd pe camaradul Burțev.

---

⁵ Cunoscută mai bine ca Cheka. Potrivit șefului acestui organ, Felix Dzerzhinski, „Simultan cu dezarmarea anarhiștilor, criminalitatea din Moscova a scăzut cu 80 la sută.” Citat în Paliș, lucrarea menționată deja, p.63

⁶ Pe 12 iunie 1919, bolșevicii au semnat un armistițiu cu guvernul lui Hetman, care a implicat recunoașterea statului Ucrainean. Lucrarea menționată, p.37.

Înceierea traducătorului

Cu ajutorului lui Lenin, Mahno a putut să se întoarcă în Ucraina după o călătorie lungă și periculoasă. Bolșevicii l-au ajutat să obțină pașaport și acte că ar fi un profesor. Au încercat și să-l recruteze să fie unul dintre agenții lor în Ucraina, dar el le-a refuzat oferta. Ajuns în satul lui natal Huliaipole, Mahno a aflat că în timp ce a fost plecat, casa mamei sale a fost arsă și distrusă, și că fratele său, invalid de război, a fost omorât de forțele contra-revoluționare.⁷

Există puține dovezi că discuțiile lui Mahno cu Sverdlov și Lenin au avut vreo semnificație istorică. Bolșevicii au continuat să-și continue politica lipsită de viziune în ce privește Ucraina. Supraestimând complet forța oamenilor de la satele din Ucraina, ei au făcut apel la o răscoală în masă pe 7 august 1918, care a fost un fiasco.⁸

Apoi, au invadat Ucraina pentru a doua oară la sfârșitul lui 1918 și au repetat toate greșelile în modul în care i-au tratat pe țărani, și au obținut aceleași rezultate.⁹

Ironic, ideile lui Mahno despre cum trebuie dus un „război al poporului” la sate au fost eventual cuprinse (fără să-și dea seama) de liderii marxist-leniniști din lumea a treia – cu rezultate foarte diferite.

Mahno a continuat să organizeze mișcarea care îi poartă numele, Mahnovșcina, care s-a luptat timp de trei ani să formeze o societate anarhistă în sud-estul Ucrainei. Dintr-un punct de vedere strict militar, armata de partizani a lui Mahno a avut o mare influență în rezultatul Războiului Civil: mulți militanți anarhiști și-au dat viața într-o bătălie disperată cu armatele generalului „Alb” Deniken și au reușit să-și taie liniile de aprovizionare în timp ce forțele sale se apropiau de Moscova.

Lenin și Troțki au urmărit activitățile lui Mahno cu cel mai mare interes.¹⁰ La un moment dat, ei chiar au luat în considerare să cedeze o parte din Ucraina anarhiștilor pentru a-i lăsa să-și ducă mai departe experimentul lor social.¹¹ Dar, până la urmă, Mahnovșcina a fost înecată în sângele a mii de țărani pe care i-au executat.¹²

Când Emma Goldman și Alexander Berkman l-au vizitat pe Lenin în 1920 pentru a pleda pentru eliberarea anarhiștilor din închisorile rusești, Lenin a izbucnit: „Anarhiști? Ce prostie! Avem bandiți în închisori și Mahnoviști, dar nici un anarhist.”¹³

---

⁷ Peter Arșinov, „History of the Makhnovist Movement 1918-1921” (Detroit, 1974) p.54

⁸ Adams, „The Great Ukrainian Jacquerie”, în Hunczak, menționat anterior, p.254.

⁹ Arthur E. Adams, „Bolsheviks in the Ukraine: The Second Campaign 1918-1919” (New Haven, 1963)

¹⁰ M. Malet, „Mahno and his Enemies”, META Vol.1, p.14.

¹¹ Victor Serge, „Memoirs of a Revolutionary” (London 1963) p.119.

¹² G.P. Maximoff, „The Guillotine at Work” (Chicago 1940), chap.7.

¹³ Emma Goldman, „Living My Life” (Garden City NY 1931) p.765

Apendice

Minciuna care se repetă la nesfârșit

Minciuna care se repetă la nesfârșit că Mahno ar fi fost „un om plin de o cruzime patologică” și un antisemit care a pus la cale pogromuri a fost inventată de Iaroslavski, „istoricul” bolșevic al mișcării anarhiste. A fost acceptată chiar și de unii anarhiști, în particular de Ș. Ianovski, editorul publicației în limba idiș, „Freie Arbeiter Stimme”. Însă, atunci când Mahno a murit, Ș. Ianovski a publicat un elogiu în „The Watchman” (august 1934, tradus de „Freedom” în noiembrie 1934):

În personalitatea lui Nestor Mahno, care a murit săptămâna trecută, lumea revoluționară, în general, și Revoluția Rusă, în particular, au pierdut unul dintre cei mai mari eroi, care, în timp va ajunge să fie prețuit (după moarte) mai mult decât a fost în timpul vieții sale. Și cu atât mai mult cu cât a fost neînțeleș și calomniat în mod rușinos, nu numai de oponenții săi, dar chiar și de unii dintre camarazii săi.

Vreau să recunosc că și eu mi-am format o antipatie față de personalitatea lui Mahno, deși știam că este un anarho-comunist. Dar acum nu pot să-mi iert că am putut să judec atât de greșit un om doar pe baza calomniilor lansate de dușmanii săi înverșunați, care mai mult decât o dată l-au trădat, și împotriva cărora el a luptat cu atâta eroism.

Mă bucur că am recunoscut înainte să fi murit că am făcut mișcării lui Mahno și lui o mare nedreptate. Mă bucur să adaug că am declarat asta public în ‘Freie Arbeiter Stimme’, ziar în care publicasem cu ani în urmă o notă în care spuneam „că nici chiar Mahno nu e lipsit de vina de a fi făcut pogromuri împotriva evreilor „. Mă simt teribil de vinovat față de camaradul Mahno, atât pentru că i-am ignorat apelul său către mine cât și pentru că am crezut că a participat la vreun pogrom. Atât de părtinitor am fost împotriva lui în acea vreme că nu mi-am luat răgazul să mă gândesc că trebuia să aflu dacă acele acuzații foarte grave se bazau pe fapte reale care să se fi petrecut în timpul mării lupte pentru libertate în Rusia. Acum știu că acuzațiile de antisemitism aduse lui Mahno au fost bazate în totalitate pe minciunile bolșevicilor și că la lista lungă a crimelor lor trebuie să fie adăugată și crima de a ucide măreția și puritatea acestui luptător pentru libertate.

E adevărat că Mahno și întreaga sa activitate revoluționară au fost neînțelese de mulți anarhiști, care au fost induși în eroare de bolșevicii din acea perioadă, dar a existat un singur anarhist în Rusia care nu a putut fi prostit de minciunile bolșevicilor și care a păstrat cuvinte bune despre Mahno. E vorba despre Piotr Kropotkin, care în 1919, când Mahno ducea marea luptă pentru eliberarea muncitorilor și țăranilor Rusiei, le-a spus unor camarazi: „Să-i spuneți camaradului Mahno din partea mea că aș vrea să aibă grijă de el, pentru că asemenea oameni sunt foarte rari în Rusia.

Sunt sigur că dacă ar fi avut cea mai mică bănuială că Mahno era antisemit, Piotr Kropotkin nu ar fi spus niciodată așa ceva.

Cu regret am descoperit asta abia acum. Mi-a fost adus la cunoștință că mulți camarazi evrei erau trup și suflet alături de Mahno și de mișcarea sa. Printre ei a fost și unul pe care l-am cunoscut personal, Joseph Zutman din Detroit¹, și știu că nu ar fi vrut să aibă de-a

---

¹ Alții înseamnă colegii săi partizani și biograful Voline, precum și tânăra Leah Feldman, posibil ultimul supraviețuitor al armatei sale, și care a murit în Londra în 1993.

face niciodată cu persoane, sau cu mișcări care ar fi arătat și cea mai mică înclinație către antisemitism.

Abia mai târziu am apucat să citesc proclamația pe care Mahno a publicat-o împotriva blestemului antisemitismului, și mi-e clar că, în natura acelei mari lupte pentru libertate, nu a existat nici o urmă de șovinism, ceea ce ar fi putut să-l facă pe Mahkno să fie un dușman al evreilor.

Ș. Ianovski

Biblioteca Anarhistă

Nestor Mahno
Vizita mea la Kremlin
anii 1930

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org